

4. Коваль Д.О., Авраменко Р.А. Воєнні злочини. Особливості розслідування міжнародних злочинів, скоєних в контексті збройного конфлікту на Донбасі. Київ : ГО Truth Hounds; Одеса : Фенікс, 2019. 36 с.

Капелюха Артемій Вікторович,
аспірант Національної академії Служби
безпеки України

ЩОДО СУЧАСНИХ ФОРМ ВЗАЄМОДІЇ СБ УКРАЇНИ З ІНОЗЕМНИМИ ПАРТНЕРАМИ У ГАЛУЗІ СУДОВО- ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В сучасних умовах неприкритої агресії РФ проти України, необхідності проведення активних бойових дій з метою визволення захоплених ворогом територій, відновлення та налагодження мирного життя, виникає гостра потреба у відповідній допомозі зарубіжних партнерів. Так, окрім допомоги військової, фінансової, матеріальної також актуальним є навчання та перепідготовка наших фахівців різних спеціальностей в європейських навчальних установах, а також обмін досвідом у боротьбі з тероризмом, організованою злочинністю, корупцією тощо. Особливої цінності сьогодні набуває взаємодія з іноземними правоохоронними органами та спецслужбами безпековими структурами, міжнародними організаціями. Співробітникам Служби безпеки України доводиться працювати у незвичних умовах на деокупованих територіях, районах, де ведуться активні бойові дії. Саме тому для підвищення ефективності та результативності службової діяльності актуальною сьогодні є взаємодія СБ України із зарубіжними партнерами, обмін та вивчення іноземного досвіду, отримання допомоги партнерів.

Міжнародне співробітництво сьогодні здійснюється у різних формах, за різними напрямками, що сприяє підвищенню ефективності роботи Служби в цілому та на окремих її напрямках, зокрема в галузі судово-експертної діяльності.

Правову основу взаємодії СБ України сьогодні становить низка нормативно-правових актів України та відомчих інструкцій, у яких закріплені основні принципи, засади співробітництва, норми, що регламентують організацію і порядок взаємодії, обміну інформацією тощо. В їх числі такі: Конституція України; Закони України «Про Службу безпеки України», «Про контррозвідувальну діяльність», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про судову експертизу», «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», «Про міжнародні договори України»; Стратегія зовнішньополітичної діяльності України, затверджена Указом Президента України від 26 серпня 2021 року №

448; Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392; окремі відомчі нормативно-правові акти.

Зокрема, статтею 16 Закону України «Про Службу безпеки України» визначено її право встановлення контактів з органами безпеки іноземних держав і взаємодії з ними на підставі норм міжнародного права, відповідних договорів і угод з метою вирішення покладених на неї завдань [1]. Статтею 5¹ Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» передбачено, що співробітництво у сфері оперативно-розшукової діяльності здійснюється відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних правоохоронних організацій, членом яких є Україна [2]. Статтями 22,23,24 Закону України «Про судову експертизу» урегульовано міжнародне співробітництво у галузі судово-експертної діяльності. Зокрема, державні спеціалізовані установи, що виконують судові експертизи, відповідно до зазначеного закону, користуються правом встановлювати міжнародні наукові зв'язки з установами судових експертиз, криміналістики тощо інших держав, проводити спільні наукові конференції, симпозиуми, семінари, обмінюватися стажистами, науковою інформацією і друкованими виданнями та здійснювати спільні видання в галузі судової експертизи і криміналістики. Керівники державних спеціалізованих установ, що проводять судові експертизи, у необхідних випадках мають право за згодою органу або особи, що призначили судову експертизу, включати до складу експертних комісій провідних фахівців інших держав. Такі спільні експертні комісії здійснюють судові експертизи за нормами процесуального законодавства України. А у разі проведення судової експертизи за дорученням відповідного органу чи особи іншої держави, з якою Україна має угоду про взаємну правову допомогу і співробітництво, застосовується законодавство України, якщо інше не передбачено зазначеною угодою [3].

Взаємодія СБ України з іноземними партнерами здійснюється на засадах стійкості, адаптивності та прагматизму. Під стійкістю розуміється здатність СБ України швидко адаптуватись до змін безпекового середовища та підтримувати стає функціонування, зокрема шляхом мінімізації поточних і прогнозованих загроз державній безпеці України, а під адаптивністю – оперативне реагування на зміни міжнародного середовища, ефективний кризовий менеджмент у сфері державної безпеки, інноваційність у підходах та інструментаріях, гнучкість у прийнятті рішень, розвиток безпекових спроможностей та превентивних заходів СБ України. Засада

прагматизму забезпечує розвиток міжнародного співробітництва на основі національних інтересів України з метою виконання конкретних завдань та функцій СБ України.

Основними формами міжнародного співробітництва СБ України є

- обмін інформацією із зарубіжними партнерами;
- робочі зустрічі;
- прийоми делегацій зарубіжних партнерів в Україні;
- офіційні візити за кордон;
- укладання міжнародних договорів.

Загалом міжнародне співробітництво у галузі судово-експертної діяльності здійснюється за такими напрямками: міжнародне співробітництво під час проведення судових експертиз; міжнародне наукове співробітництво; участь у роботі міжнародних професійних об'єднань; співпраця із міжнародними організаціями; удосконалення існуючих та створення нових методів та методик судової експертизи, їх стандартизація та валідація, стандартизація та акредитація судово-експертних установ за міжнародними стандартами; професійна підготовка та підвищення кваліфікації судових експертів [4, с. 146].

Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз СБУ (ICTE СБУ) є повноправним членом найпрестижнішої міжнародної організації Європейської мережі судово-експертних установ (ENFSI). Членство у ENFSI підтверджує високий експертний рівень ICTE СБУ і професіоналізм співробітників установи. Це сприяє підвищенню якісного рівня судово-експертної діяльності, а також забезпечує взаємодію з широкого кола питань із європейськими партнерами, дозволяє прискорити розробку нових методів судової експертизи, підвищити ефективність впровадження в експертну практику сучасних методик і міжнародних стандартів.

Співробітники Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України брали участь у роботі Щорічної зустрічі Європейської мережі судово-експертних установ (ENFSI), на якій були присутні представники з понад 40 організацій із 30 країн держав-членів Ради Європи. Під час зустрічі було обговорено як адміністративні питання, пов'язані з перспективами діяльності ENFSI, так і актуальні проблеми розвитку судово-експертної галузі. Учасники затвердили звітні, програмні та стратегічні акти діяльності ENFSI на найближчі роки, а також визначили перспективи цифровізації судово-експертної діяльності, заходи забезпечення надійності результатів судової експертизи та перспективи застосування під час її проведення новітніх технологій.

Міжнародне співробітництво СБ України у сфері судово-експертної діяльності сприяє досягненню таких цілей, як:

- гармонізація й удосконалення експертного національного законодавства і теоретичних основ експертизи;
- вироблення єдиних методичних рекомендацій з різних видів експертиз;
- отримання міжнародного визнання експертних висновків в цілому;
- удосконалення експертної діяльності;
- підвищення професійної майстерності працівників судово-експертних установ та ін. [5].

Підсумовуючи зазначимо, що СБ України взаємодіє з іноземними партнерами на підставі норм міжнародного права, відповідних договорів і угод з метою вирішення покладених на неї завдань. Здійснюється постійний обмін інформацією, проводяться спільні спеціальні операції. Активно застосовуються такі форми міжнародного співробітництва як, робочі зустрічі із представниками зарубіжних партнерів та інших суб'єктів міжнародного співробітництва; прийоми делегацій зарубіжних партнерів в Україні, що забезпечується Центром міжнародного співробітництва Апарату Голови СБУ із задіянням відповідних підрозділів, органів, закладів СБУ; офіційні візити за кордон співробітників СБУ, що здійснюються для виконання службових завдань за розпорядженням керівництва СБУ; укладання міжнародних договорів, які укладає СБУ від свого імені з питань, що віднесені до її компетенції.

Нові загрози і виклики спричинюють розвиток міжнародного співробітництва у тій чи іншій формі та за відповідним напрямком. Їх перелік не є вичерпним.

Список використаних джерел

1. Про Службу безпеки України : Закон України від 25 берез. 1992 р. № 2230-XII. *Відомості Верховної Ради*. 1992. №27. ст. 382 зі змінами.

2. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-XII *Відомості Верховної Ради*. 1992. №22. ст. 303 зі змінами.

3. Про судову експертизу : Закон України від 25 лютого 1994 року № 4038-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.

4. Яценко І.І. Загальна характеристика міжнародного співробітництва в галузі судової експертизи: адміністративно-правовий аспект. *Наукові записки: серія право*. 2019. № 4. С. 142-148.

5. Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз СБУ URL: <https://www.facebook.com/ssu.iste> (дата звернення 27.05.2024).

Костюк Іван Іванович,

аспірант кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ

МОТИВУВАЛЬНІ ЧИННИКИ ПЕРЕВИЩЕННЯ ВІЙСЬКОВОЮ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ ВЛАДИ ЧИ СЛУЖБОВИХ ПОВНОВАЖЕНЬ

Протиправна поведінка має соціальне обґрунтування, яке формується на основі відповідних мотивувальних чинників. Вони визначають наміри та причини незаконної діяльності, які, за А. Савченко повинні бути враховані під час аналізу характеру та ступеня суспільної небезпеки, вирішення питань про звільнення особи від кримінальної відповідальності чи покарання, класифікації кримінальних правопорушень, визначенні виду та розміру покарання, врахуванні обставин, що його пом'якшують чи обтяжують тощо [1].

У загальному розумінні, мотив представляє собою внутрішню силу, яка підштовхує особу до вчинення кримінального правопорушення та відображає її цілі та особистісний сенс. Згідно з дослідженням окремих науковців, мотив розглядається як інтеграційний психологічний утвір, що стимулює особу до вчинення суспільно небезпечного діяння та є його підставою [2]. Це може охоплювати фінансові потреби, владні амбіції, прагнення до соціальної справедливості, бажання бути визнаним тощо. Він допомагає раціоналізувати свою діяльність або зменшити внутрішній конфлікт по відношенню до своїх вчинків.

У свою чергу, мета полягає в кінцевому результаті протиправної поведінки людини, яку вона намагається досягти порушуючи закон. Це може бути задоволення своїх матеріальних чи особистісних потреб, намагання вплинути на інших людей чи ситуацію тощо. Тобто, мета є уявленням про бажаний результат, якого прагне досягти суб'єкт. Якщо мотив стимулює до вчинення кримінального правопорушення, то мета орієнтує на досягнення саме того результату, який становить її зміст [1]. Таким чином, мотив надає відповідь на питання, чому було вчинено кримінальне правопорушення, тоді як мета визначає заради чого він вчиняється [3].

Ігнорування вимог щодо встановлення мотивів кримінального правопорушення у поєднанні з помилковим застосуванням норм КК